

Jäljitettävyyshankkeet – RAPORTTI

Kohteet ja hankkeen toteutusajankaus

Jäljitettävyyshankkeissa olivat mukana kaikki rekisteröidyt ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot, jotka tarkastettiin suunnitelmallisesti vuoden 2025 aikana, pois lukien kuitenkin elintarvikekontaktimateriaalikohteet. Harvemmin tarkastettavat toiminnot, kuten tarjoilukeittiöt tai kioskit, eivät tällöin olleet kaikki mukana hankkeissa. Toisaalta kaksi kertaa tai useammin tarkastettavat kohteet, kuten keskuskeittiöt tai suuret vähittäismyymälät, osallistuivat hankkeeseen vain kerran.

Ohjaus

Elintarvikealan toimijoille jaettiin joulukuussa 2024 ohjauskirje, jossa painotettiin jäljitettävyyden tärkeyttä elintarvikeeturvallisuuden kannalta sekä ohjausta jäljitettävyyden toteuttamiseen. Jäljitettävyyshankkeet tarkoittaa sitä, että toimijan täytyy pystyä osoittamaan mistä elintarvikkeet tai niiden raaka-aineet on ostettu ja kenelle tuotteita on toimitettu. Jäljitettävyyshankkeet ei kuitenkaan ulotu yksityishenkilöihin. Jäljitettävyyshankkeet voivat toimia esimerkiksi lähetyslistat tai kuitit.

Tarkastusten sisältö

Tarkastusten sisältö saattoi vaihdella, riippuen harjoitettavasta toiminnasta. Jäljitettävyyshankkeet tarkastettiin valitsemalla pääsääntöisesti yhdestä kahteen ei-eläinperäistä tuotetta sekä vastaavasti yhdestä kahteen eläinperäistä tuotetta. Jäljitettävyyshankkeet pyrittiin valitsemaan alkuperäispakkauksesta poistettuja elintarvikkeita. Pääpaino pidettiin ensisijaisesti raaka-aineissa ja valmiista ruoasta edellytettiin merkintöjä, kuten nimi ja päiväys. Jäljitettävyyshankkeet yritettiin löytää yksi jäädytetty tuote ja yksi tuote jääkaappilämpötilasta tai huoneenlämmöstä.

Hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa tarkastettiin vain eläinperäisiä elintarvikkeita ja tällöin valvottiin myös erätunnisteiden käyttöä.

Tulokset

Vuoden 2025 aikana tarkastettiin 302 kpl elintarvikealan toimintaa. Näistä 64 kpl oli seurantatarkastuksia. Muiden kuin eläinperäisten tuotteiden jäljitettävyyttä tarkastettiin 67 % tarkastuksista ja eläinperäisten tuotteiden jäljitettävyyttä puolestaan 62 % tarkastuksista.

Määrällisesti eniten tarkastettiin elintarvikkeiden tarjoilua, eli ravintoloita, suurtalouksia ja kahviloita. Toiseksi suurin toimintaluokka oli elintarvikkeiden myynti. Lisäksi tarkastettiin leipomoita, ei-eläinperäisten tuotteiden valmistajia, kala-alan toimintoja, elintarvikkeiden maahantuontia ja elintarvikevarastoja. Tulokset eivät ole toimintatyyppien osalta täysin vertailtavissa hyvin erilaisten tarkastusmäärien vuoksi.

Muiden kuin eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyttä oli tarkastettu hiukan useammin kuin eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyttä. Eläinperäisten tuotteiden jäljitettävyyttä toteutui hiukan heikommin kuin ei-eläinperäisten tuotteiden jäljitettävyyttä.

Taulukko 1. Tarkastusten tulokset.

Eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyttä	
Ei seuraamuksia	87 %
Ohjaus ja neuvonta	10 %
Kehotus	3 %
Muiden kuin eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyttä	
Ei seuraamuksia	89 %
Ohjaus ja neuvonta	12 %
Kehotus	1 %

Kehotuksen saaneet toiminnot tarkastettiin uudestaan eli niihin tehtiin seurantakäynti. Eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyttä tarkastettiin uudestaan kolme kertaa. Näistä yhdellä valvontakäynnillä todettiin, että jäljitettävyyttä oli kunnossa ja kahdella käynnillä annettiin edelleen uusi kehoitus. Lisäksi yhdessä tapauksessa muusta syystä tehdyllä seurantakäynnillä annettiin kehoitus jäljitettävyydestä. Muiden kuin eläinperäisten elintarvikkeiden osalta tehtiin kolme seurantakäyntiä. Näiden osalta asiat oli korjattu kahdessa tapauksessa ja yhdellä tarkastuksella annettiin edelleen ohjausta ja neuvontaa. Pakkokeinoin ei edetty jäljitettävyyden osalta vuoden 2025 aikana.

4. Tulosten analysointi

Projektitarkastusten kattavuus jäi odotettua heikommaksi. Lisäksi tarkastusten sisällöt eivät olleet täysin yhdenmukaiset

26.6.2026

Suurimmassa osassa tarkastettuja toimintoja jäljitettävyyden toteutui hyvin, eli elintarvikehuoneistossa säilytettävät elintarvikkeet vastasivat lähetyslistoja, kuitteja tai vastaavia dokumentteja. Mikäli ongelmia syntyy, liittyvät ne useimmiten tilanteisiin, joissa raaka-aine tai elintarvike poistetaan alkuperäisestä pakkauksestaan säilytettäväksi muualla. Lähetyslistoissa ja kuiteissa on harvoin näkyvillä eränumeroita, päiväyksiä tai muita tarkempia erätunnisteita. Tällöin takaisinvero voidaan joutua toteuttamaan varmuuden vuoksi laajempaan kuin mitä muuten olisi tarpeen.

5. Toimenpiteet ja johtopäätökset

Jäljitettävyyden valvontaa jatketaan tarkastuksilla, vaikka tilanne vaikutti olevan melko hyvä. Jäljitettävyyden toteuttamistapa on toimijan omassa harkinnassa. On myös toimijan etu, että jäljitettävyyden toteutuu, jotta mahdolliset takaisinvedot voidaan rajata mahdollisimman tarkasti.

Lisätietoja antaa

Ympäristöterveyssuunnittelija Jenny Holm, puh. 040 726 4163, jenny.holm@kotka.fi

